

Год. IV.

Број 42.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

УРЕДНИЦИ:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 16. октобра 1894.

МАТЕРИЈАЛИЗАМ И ВЕРА.

По немачком и руском прерадио Сава Теодоровић, професор и катихета у кр. вел. реалци.

Има Бога! Па да нам се и није *нашари-*
родним начином открио, морали би га већ
природним путем, помоћу разума, природе и
историје неопходно и поуздано упознати. —
Већ од наше ране младости позната нам је
реч „Бог“, а када смо научили мислити, кад
смо сами почели читати огромну књигу њего-
вих чудеса у природи и почели озбиљније
просматрати узвишена дела његова духа, тада
га научисмо све већма поштовати, молити му
се и у смерности се пред њим клањати, као
пред највишим, бесконачним и невидљивим би-
ћем. Оно пак срце људско, из кога је *вера* у
Бога, *нада* на њега и *љубав* према њему
ишчезла, — о како ли је оно празно, пусто и
јадно, како ли неутешно! Један дубоки мисли-
лац новијега доба вели: „нико није тако уса-
мљен, као безбожник; он тугује са празним

срцем, које је узвишенога и доброга оца изгу-
било поред грдне лешине природе, коју дух
времена не оживљава. Цели свет је пред ње-
говим очима као велики до пола у песак за-
роњени египатски сфинкс од камена, а свемир
му је хладна, гвоздена маска неизвесне вечно-
сти“. (Jean Paul). Па ко ће му у том стању
пружити руку помоћи? Ко ли ће оснажити и
обновити слабе људске силе, које су изложене
тешким ударима судбе? Ко ће га осоколити и
подићи, да чини велика дела праве врлине?
Ко ће га одвратити од провалије моралне про-
пасти, којој безверац, лишен сваке више тежње
и сваког ослоњаца, свом силом јури? Па кад се
последњи тренутак приближи и на умору му
видљиви свет ишчезне као варљива сенка, камо
та мисао, која би јасно засветлила у души му,
док се самртни зној купи на леденом му челу,

а уд за удом му се кочи, а око му се гаси? То је *помисао на Бога*, на праизвор и почетак свега, с којим се људски дух, делећи се од земље, сад опет спаја, као што је негда од њега изишао у виду даха уста му. Како ли неверник сам себе vara у грозној и жалосној самообмани! Како ли се лакоумно лишава оне одлике, којом се битно разликује од животиње и која му неко више, *вечно* опредељење даје! Он обожава природу, а заборавља, да она као несвесна и механичка машина мора имати некога живог и разумног управитеља! Он обожава материју, а заборавља, да се из ње не да извести и разјаснити мисао, свесна идеја и читави *свеш* мисли и идеја, — *дух*. Он обожава и велича створ, а заборавља на виновника и *творца* му.

У историји заблуда људскога духа особито су се истакла *два главна правца*, по којима се свет обоготворава и божја му се улога приписује, те који су умели да си доста присталица прибаве, а то су: *материјализам* и *пантеизам*. Они нису ни у једном перијоду људске историје са свим престајали, као што у опште ни један перијод у историји човечанства није био слободан од религиозних, духовних, друштвених и политичких заблуда и погрешака; али са обновљеном смелости и изгледом на победу појављују се данашњим даном опет, купећи присталице и — не без успеха. Разни су облици, у којима се појављују: овде се приказују као необориви резултати научног испитивања; онде као нужне посљедице емпиричко-философског посматрања природе, које је без икакве предрасуде; тамо опет облаче се у примамљиву одећу песничких излива, или се показују у облику тако зване „забавне поуке“, у намери: да нарочитим броширама, а особито преко перијодичних листова и часописа, на масу народа, а особито на *породицу* упливишу, и тај основ црквенога и државнога живота под видом „просвете и образованости“ отровом атеизма и верског nihilizma полагао и чисто неприметно заразе.

Према томе биће задаћа ових редова, да покажемо, да између разума и божјег открићења, између вере и науке не влада никакво протусловље; но да се обоје баш слажу и да је Бог и његово открићење последња реч науке и њихова унутарња веза, која их битно спаја и прави им основ даје. С тога ћемо нај-

пре посмотрити научну важност и садржину *материјализма*. Шта дакле хоће и шта тврди та система? По учењу материјализма постоји само *материја*, т. ј. нека вечна пратвар, без свести и живота, откуда и та система своје име имаде. Материја је све, — ван ње ништа не постоји. „Материја је — кличе Бихнер, угледни представник те хипотезе — праузрок свега, што постоји“ (*Kraft und Stoff* 31.) Све, што постоји, биљка, животиња, човек, свет, — све је то постало спајањем вечних најситнијих делића те материје, који се даље не могу делити; који су непроменљиви и не дају се уништити, — *атом*. Оно, што називамо „стварајућом свемоћи“, није ништа друго, доли средност материје, продуктивно деловање атома једног на другог. — Нема душе, нема врлине, нема савести, нити разлике између добра и зла; нема духа, нема бесмртности, нема Бога. — Најзнатнији представници те системе: Бихнер, Фајербах, Фогт, Молешот, Бурмајстер, Хекл и др. превртали су и подгревали ту главну изреку на најразноврсније начине; она је „α“ и „ω“ материјализма. Већ из недогледне важности последица материјализма, које у кратко наведеномо, види се важност предузете теме. Материјализам је заиста велика заблуда нашега времена, која се још никако не може да савлада. За њега важи пророчка реч св. апостола Павла: „И ѿ истини сдѣх ѿвратѣхъ и къ вѣснѣмъ оуклонѣхъ;“ ... „Бсдѣтѣ во время, егда здраваго оученїа не посдѣшають, но по своихъ похотехъ изверѣхъ сѣкѣ оучители, чешени сдѣхомъ“ (2. Тим. 4., 3. 4.). Материјализам се показује у двоструком облику: као *теоретичан*, *зnanствен* и *практички* — материјализам живота. Први се труди, да са катедре и говорнице подејствује особито међу неискусном, лако заводљивом и поводљивом, а при том пуном наде *школском младежи* и да у њој себи присталице прибави, пошто је та младеж и позвана, да у своје време меродавно поради око уређења друштвених, црквених и државних одношаја, које би материјализам по свом начелу, т. ј. на *атеистичкој* основи, у место садање хришћанске радо удесио. — *Практички* материјализам труди се, да пропагине за *живот* како појединца, тако и породице, и у оба случаја прибавља поквареност људске природе и грешном човеку урођена склоност, да се моралном за-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

кону и авторитету противи и да по својој ћуди, не дајући никоме рачуна, свој живот удеси, тој штетној и опасној, а при том ниској и суровој теорији многе присталице и представнике.

Пре него што пређемо на критику поменуте системе, чујмо неколико речи о њеном историјском развоју и начелној јој страни. Било би погрешно мислити, да је материјализам производ новијега доба или садашњости; не — он се налази већ у древној старини. Пошто је људски дух отпавши од Бога отупио за схваћање натприродних идеја, поче он божанство, чије биће му је заједно са верским чувством урођено, тражити не више *над* светом, него *у свету*, — у кругу физичких појава; те тако постаде материјализам продукт првих грубих погледа на природу и већ стари јонски философи: *Талес*, *Анаксимандер*, *Анаксимен*, *Хераклист* ефески беху по својим начелима материјалисте, јер тумачећи свет и све на њему, осниваху све на неком *материјалном* начелу: *Талес* на води, *Анаксимандер* на бескрајном простору, *Анаксимен* на ваздуху, *Хераклит* на ватри; и с правом дакле вели *Аристотел*: „*Анаксагора*, који поставља *разум* као принцип света, говорио је као умеренак према онима, који су пре њега у ветар говорили“. Скоро у исто доба истицаху *Демокрит* и *Левки* из Абдере у III. веку пре Христа а особито *Епикур* науку о атомима. У хришћанском добу појављују се тек овде онде усамљени представници материјалистичких тенденција, као: *Гисенди* у XVII. веку, докле се не појавише у прошлом веку са обновљеном силом у Француској, коју добише из деизма, сензуализма и хуманизма, који се у Енглеској родио, а у Француску уселио. *Волтер*, *Дидеро*, *Д'Аламбер*, а особито *Ла Метри*, *Хелвеније* и *Холбах* најзнатнији су му представници тамо.

Што се тиче *деизма*, он додуше признаје Бога, као лично биће, које је пре света и *над* њим; али мисли, да творац не стоји ни у каквој свези са својим створом, него тај створ постоји и траје помоћу снага, које је Бог у њега ставио, сам *из* себе и *кроз* себе. По томе је деизам атеизам, који је на по пута застао, те се не треба чудити, што је у Француској дотле дотерао.

Сензуализам сматра, као што му и име показује, само оно за истинито и стварно, што

подлежи чулима. *Хуманизам* учаше тако звано „чисто човечанство“ без позитивног верског или хришћанског основа. У осталом и материјализам *нашега* времена, чије смо вође већ навели, не наводи у своју корист ничега нова, а што има новoga, то — као што ћемо видети — просто није истина. *Истина* је, да свима материјалним бићима, ма како била разна по облику, служи за основ један материјални елеменат, који, кад му се измени облик, помоћу тваралачке силе божје, која у природи дела, опет се употребљава за нове ствари; дакле оно, што се обично назива „промена материје“; — али је хришћанска наука то већ давно знала и изрекла. Још блажени *Августин* вели: „Кад не би остајао материјални елеменат, који прелази из тела, које престаје, у ново тело, које постаје, као н. пр. сок у цвет, цвет у плод и т. д. онда не би могли говорити о неком постајању нових телеса; она не би постајала, него би била нова стварана“. (Conf. 12., 6.)

У чему дакле лежи начелна погрешка материјализма „*πρωτον φεβος*“, — кључ, који нам показује све безбројне странпутице, којима су присталице његове ишле и којима ће ићи? Ставимо најпре једно питање: Шта је *предмет* природословног испитивања, кога према суштини и задаћи ексактне природне науке у опште може бити? Чујмо, како на то одговара признати авторитативни природњачки научењак, *Александар Хумболт*: „Природна наука има задаћу, да *појаве телесних ствари*, по њиховој општој свези, да природу као једну целину, коју унутарње силе покрећу — представи“. (Verm. Schriften II. 155, Tholnek.) Дакле, природна наука има као таква само са истинама искуства посла, она се бави са таквим појавама на тварима живе и мртве природе, које се дају чулима осетити; она имаде, да те појаве констатује, да их дефинује и опише, те да их на основу тих операција у прегледне групе и класе постави, да их сравни са појавама на сличним или сродним телесима и да разложи, што им је опште, а што специфично различито, те да одатле на основу искуства постављена општа правила и законе изведе; но она не може према тој својој задаћи залазити *изнад* сфере искуства, те на она питања одговарати, за која она као наука искуства није компетентна. А ако се при свем том ипак

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

тога лати, онда она престаје бити ексактног природном науком, — онда постаје *философијом*; но онда она мора и основне законе науке о мишљењу респектовати и ову питати, шта се слаже са законима мишљења, а шта не, те према томе шта је могуће и логички извесно, шта ли немогуће и апсурдно. По томе је врло важно истакнуту разлику пред очима имати; јер у том неоправданом прелажењу емпоричког испитивања у неку област, која му је начелно далека; у тој неприродној и ненаучној мешавини чулног опажања и лажне, самовољне спекулације и лежи кључ за разумевање свију разноврсних и увијених заблуда материјализма, — *из ње је баш материјализам и пошекао*; јер он је плод отпада од вечних закона *интелектуалне* истине, као што је грех природни плод отпада од вечног закона *моралне* истине. Сасвим добро дакле вели *Шлајден*: „Прво правило за ексактног испитача природе, то је, да се у ствари, које никако не спадају у круг његова опажања, нити спадати могу, никако не упушта, те нити их одобрава нити пориче. Дух, морална слобода, Бог и не долазе у области могућег искуства испитача природе, па како он дакле долази до тога, да о њима говори? А одобравао он њих или их порицао, он је у оба случаја недосједан и забуњен. Ако ли пак природњак као *човек* о тим предметима говори, он треба

да се сети, да је за ексактног природњака *друго* правило: да никад о неком предмету не треба свога суда изрицати пре, док га није добро и тачно испитао; те да човек мора темељно проучити н. пр. за астрономске оцене астрономију, за хемијске хемију, па тако исто за философске, т. ј. за оцену поменутих идеја философију, ако није рад, да се учини смешним“ („*Der Materialism.*“ 52.) — Наравно, природна наука *као шакова* решила је своју задаћу, ако испита најближе узроке разним појавама, т. ј. ако зна да *разјасни* појаву; тако ће физиологија појаве органског живота: дисање, крвоток и т. д.; хемија хемијско сродство и разлику материјалних састојака; оптика појаве светлости и т. д. „разјаснити“; но то тумачење долази тек услед тражења узрока, који су за *схваћање* тих појава нужни, те који су према томе *просто посредни узроци*, који опет тумачења требају; тај *последњи* узрок свима појавама тражити, није сад више задаћа емпиричке природне науке, него философског мишљења, и то логике и метафисике, а те знаности показују, да тај последњи узрок мора бити *интелигентан, безуслован, вечан*, — да то мора бити — *Бог*. По томе је Бог *фактично* последња реч науке; он је сунце, у коме се сви зраци појединих људских грана науке морају концентровати, да се могу правилно схватити.

(Наставиће се).

МАЛИ ЗБОРНИК МОЛИТАВА

НА ПОТРЕБУ ПРАВОСЛАВНИМ СРПКИЊАМА, НАРОЧИТО ПРИ БОЖАНСТВЕНОЈ ЛИТУРЂИЈИ.

Српски у стихове сложио **Иван М. Поповић**.

(Прештампавање забрањено).

(Свршетак)

Кад свештеник рекне: „Со страхом
Божјим ...“

Нека онај благословен буде,
Који греде у име Господње!
Бог је Христос, јавио се нама!
Часни путир пред собом видећи,
Са хвалом се клањамо, кличући:
О, радуј се, обожена пути*
Непостижног Искупитељ-Спаса,
Која за нас била си распета

* Тело, плът

И у трећи ускренула дан си,
А нашега избављења ради!
Животворна и пречиста крв је
Проливена из божанског ребра
За опроштај големог нам греха.
Жиће верних и светлости Светих,
Несравњива доброто, радуј се!
Ко год прима сакрушен Тебека,
На небо га узвишаваш горе!
Хлеб живита, духовна си мана,
Извор пића пребивања јеси!

Гладну, жедну насити ми душу
 Божанственим причешћем и слатким
 У све дане земаљског ми века
 И самртни кад ми часак дође!
 Дај, Господе Исусе, молим Те,
 Да здружену у недри, памети
 Тако чистог страдања узмогу
 Успомену имати у себи!
 У овој си узвишеној тајни
 Истинитог тела Ти и крвце
 Поставио, да се она чини.
 Нек се никад пролиће јој, ране,
 Што невино примио си за ме,
 У меника без дела не јавну,
 Него да ми — као год и свима
 Избраним Ти — на спасење буде
 И добитак живота у рају!

После јерејевих речи: „Всегда, нише
 и присно...“

Сине Божји, који на небеса
 Дично си се узнео, почуј ме:
 Ум нам дигни, да телесна своја
 Мидровања оставимо тада,
 Овог света одбацимо бриге,
 Те пазимо заповеди Твоје,
 Непрестано следујући њима!
 Хвалом за Те испуни нам уста,
 Велику Ти да појемо славу,
 Што нас људе за достојне нађе,
 Да се Твојом причестимо овде
 Бесамртном, најчистијом тајном!
 Утврди нас у светињи Својој,
 Да се вас дан учимо Ти правди, —
 Алилуја нек се пева Теби!

При отпугу.

Вишњи Творче, милостив нам буди,
 Благослова подари нам свагда,
 Сјајем Свога просветли нас лица
 И смилуј се, да на земљи само
 Праведничке познајемо путе
 И спасење од Тебе на веки
 Да можемо придобити, амин!

Након св. литурџије.

Небесноме благодарим Цару
 И свим телом и душом Га хвалим
 И штудујући, преуносим жарко,
 Јер си, Благо, сподобио данас
 Мене грешну, да — ето — у храму

Божанствену, словесну, бескрвну
 Видим жртву!... у олтару кротко
 Свештени је служитељи Твоји
 Принели су за грехе нам Теби,
 А у спомен страдања и мука,
 Преславнога ускреса из гроба,
 Вознесења на небо и страшиог
 Другог међ нас доласка Господњег.
 Тога ради молим Те: опери,
 Очисти ми преступе, опрости
 И даруј ми, да се у све дане
 Целог жића опомињем Твога
 Добročинства, одајући праву
 Благодарност искрено Тебика,
 А мирноћом савести и смерно
 Најтоплије молитве шиљући
 Оцу, који ни почетка нема,
 С једнородним Избавитељ-Сином
 И пресветим животворним Духом
 Сад и вазда и вечито, амин!

Кад се пође из цркве.

У руке ћу највећег Ти, Боже,
 Милосрђа за удиљ да своју
 Препоручим и душу и тело,
 Говоре ми, савете и чувства,
 Мисли, дела и све ми покрете,
 Сваки уход и излазак, веру,
 Опстанак ми, ток и крај живота
 И час, тренут издисања, смрти,
 Сав покој ми и по томе васкрс.
 Ти си тако спрам свакога добар
 И толика милост је у Тебе,
 Да јој греси ни широког света
 Одолети не ће и не могу!
 О, незлобни Створитељу, прими
 Мене, која од свију сам људи
 Најгрешнија, у одбрану, заклон
 И спаси ме од невоље, зала,
 Одагнај ми безакоња многа,
 Моме бедном дај повратак жићу,
 Задржи ме увек од будућег
 Тешкога у неваљалство пада,
 Е Ти нигда ни у чему љубав
 К човечанском не увредим роду,
 Којом немоћ да покриваш моју
 Од бесова, поквареног друштва,
 Од најмањег изгреда и страсти
 И заплаши све душмане моје,
 Пратећи ме путањом врлине,
 Доведи ме ка Теби — у моје

Пристаниште, на мету ми жеља!
Подари ми кончину, свршетак
Непостидан, хришћански и миран,
Сачувај ме пакосних духова,

И милосно на страшноме суду
Десно уброј с праведници мене,
Да Те с њима прослављам на веки!
Сеншомаш, 1894.

РУКОВОДСТВО БИБЛИЈСКОЈ ИСТОРИЈИ НОВОГА ЗАВЕТА.

Дио четврти.

Дјела и учење Исуса Христа од друге до треће пасхе.

(Наставак).

XIII. Нови начин учења — причама. Прича о сејачу, зрну горушичном, о пшеници и кукољу. Стишавање буре на језеру. Исцјељење бјесомучног у крају Гадаринском.

Догађај у кући Симона фарисеја показа јасно, е није довољно тек просто учење, па да се пробуди успавана савјест у народа и разјасне велике истине новог царства. Потребна бјеше таква форма, која ће задивити и поразити слушатеље својом привлачношћу, једноставношћу и јасноћом — форма, која порази тако неочекивано Симона фарисеја, изобличивши и његово лажно и нечовјекољубиво понашање према грјешници покајници. А како та форма, судећи по свему, порази и остале слушатеље, ускористи се Христос, да и надаље помоћу њеном разјашњава учење, које проповиједаше. Од сада отпоче он низати низ знаменитијех *прича*, које обиљежавају собом период вишег развитка проповиједи Христове.

Прича (машал) не бјеше непозната Јудејима, јер ми налазимо већ и у старом завјету покушаја, да се растумачи ова или она истина на тај начин (Суд. 9. 7.; Ис. 5. 1.; Језек. 13.; 11. и т. д.) а у доба Христово употребљаваху често ту форму и равани. Главна је особина приче, да представи нравствене и религијозне истине у живљој форми, него што је то могуће постићи обичнијем излагањем и учитељ, желећи постићи тај циљ, служи се најобичнијем и најпознатијем појавама из природе и обична живота, те испоређујући очигледно, црта пред очима слушатеља истину коју тумачи, е им се неизгладиво мора упиљити у памет. Прича се у битности својој приближује басни, у колико дозвољава могућност измишљенијех догађаја; али она се разликује од басне тиме, што се увијек држи истине,

не допуштајући, да се приписују личностима, које се употребљавају, таква својства, која заиста немају по природи. А како је врло једноставна, одликује се она увијек озбиљнијем и узвишенијем карактером и извлачи из најобичнијих појава највеће истине, које су кадре да се за увијек упише у свијест слушатеља. Сав околни живот даваше Христу неисцрпив материјал за приче његове и он ваистину оваплоћаваше у њима са правом божанственом мудрошћу истине царства небескога. Сејач на оближњем обријешку, кукољ у пољу, обична клица горушична сјежена, квасац у тијесту, благо, које случајно нађе орач и много друго томе слично послужи њему као повод да изложи у најпримамљивијој форми најдубље истине, које је кадар да прими ум човјечји. И ако су се други учитељи у учењу своме са успјехом послуживали том формом прича, то доби та форма тек у Христа онај прави божанствени карактер, који учини причу једнијем између најсилнијих оруђа, помоћу кога се усађују највеће истине царства Божја у срце човјечје.

Кад изађе Спаситељ из куће Симона фарисеја, иђаше за њима силесија народа, жељна да чује његову божанствену науку Христос се упутио на обалу језера. Народа бјеше сила, па потиснуо Исуса до саме воде, сметајући да се слободно шири његов глас. Па зато уђе он и сад, као оно прије, у лађу, и учаше у причама са уздигнуте крме, као са какве катедре, сакупљени народ на обали. Прва између тих дивнијих поука у причама, бјеше прича о *сејачу*, која представљаше сам почетак сађења ријечи Божјијех у срца људска. У земљи као што је Галилеја не могаше бити ништа обични-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

јега и јаснијега од ликова и слика, које су изложене у тој причи; а могуће е бјеше ту у близини и сам сејач на догледу свима, за-сијевајући тек узорану њиву на оближњем обрјешку, што но се спушташе к језеру. И од сјемена што га сејаше, како то добро бјеше познато слушатељима: „*једно сјеме паде крај пута; и птице небеске позобаше га. А друго паде на камен*“ гдје бјеше мало земље; а како бјеше танак слој земље изниче оно брзо, но не могавши пустити јако жиле, увену и осуши се брзо на припеци сунчаној. „*И друго паде у трње*“ (кога бјеше и онда, а има га и сада много у Палестини) *и трње га удави. А друго (напосљетку) паде на добру земљу, и изникавши донесе род по тридесет и по шест и по сто*“. Свршивши ту причу, надозва Спаситељ важно: „*ко ила уши да чује нека чује*“. Додатак тај не бјеше излишан, јер су имали многи слушатељи уши да чују, али немаху довољно разума да разумеју причу. Поред свега тога што бјеше та прича врло обична и јасна, не схватише чак ни ученици њено значење и кад се свратио Спаситељ у кућу апостола Петра у Капернауму, не пропустише они да га замоле, да им ју разјасни. Већ сама та околност што га мољаху, показиваше, е је та прича врло утјецала на њих, да је покренула мисао њихову, која тражаше сад задовољења. И Спаситељ не оклијеваше, да потанко разјасни причу ту својим апостолима, који ће након њега продужити дјело његово. На питање: зашто он говори народу у причама, одговори им Спаситељ, да се тек таквом формом поучавања могу са успјехом поучавати народи, који: „*очима гледају и не виде, и ушима слушају и не чују и не разумију*“, јер је по ријечима пророка Исајије: „*заслијешо очи*

њихове и окаменио срца њихова, да не виде очима и срцем не разумију“. Па нека се бар ти спољашњи ликови удубе у памет људи, како би им могли поред повољнијег расположења послужити као помоћно средство, да проникну у њихов унутрашњи смисао, који им још сада није дано разумјети. Тек је изабранијем ученицима дано „*да знаду тајне царства Божјега*“ и њима као проповједницима тих тајана могаше Спаситељ разјаснити спољашњи образ приче. Под сејачем сјемена рамијева се сам божанствени проповједник ријечи Божје, а под сјемењем његови слушатељи. Дио слушатеља наличаше оном сјемениу што паде крај пута, па га позобаше птице и погазише пролазници. То су људи неосјетљива и тврда срца, у коме не налази ријеч Божја земљишта за вегетирање и из тог земљишта или га искида одмах дух злобе или се пак губи и гине на каменитој стази животнијех брига. Други су опет слушатељи слични сјемениу које паде на камен, на ком има истина нешто земље, али не толико, да може пустити сјеме жиле и укорјенити се у њој. Ти људи радосно примају ријечи Божје, али оне не хватају корјена у срцу њихову, те их они под утјецајем гоњења и животнијех незгода врло лако одбацују и оне вену и суше се у души њиховој. А сјеме пало у трње означава онога, који прима ријечи и пружа им могућност да узрасту у срцу његову; али брига овог живота и грамжење за богатством угуши у њему течајем времена ријеч Божју, и оно не донесе плода. Напосљетку сјеме бачено у добру земљу представља оне, који слушају и разумију ријечи и доносе плод, и то једни стоструко, други шездесетоструко, а трећи тридесетоструко.

(Наставиће се).

ЕКСОРТАЦИЈА НА ВАНЕСЕЊЕ ГОСПОДЊЕ.

Изговорио пред четири горња разреда вел. гим. карловачке **Видак**, богослов.

„А Господ пошто им изговори узнесе се на небо, и сједи Богу с десне стране.“

Мрк. XVI. 19.

До данас прођоше четрдесет дана од славног васкрса Исуса Христа; за апостоле и ученике Му били су то дани радости и туге; *дани ра-*

дости: јер виђаху опет лице у лице свог љубљеног Господа и учитеља, Њега, који на кратко време би им отргнут смрћу и погребом; *дани туге*: та знађаху, да после свршеног дела спасења света Њему нема боравка овде на земљи; сетилише се оне речи, које изговори ученицима на кратко пред смрт Своју, да их приправи на

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

приближавајући се растанак: „Још мало, и не ћете ме видети, и опет мало, па ће ме видети: јер идем к' оцу“,¹ — као и оних речи, које управи на Марију Магдалину после свог васкрса, пошто јој се показао: „иди к' браћи мојој и кажи им: враћам се к' оцу Своме и оцу вашему, и Богу Своме и Богу вашему“.²

После Свог васкрса, за ових четрдесет дана, Господ се често показивао вернима, особито пак Својим апостолима. Тако одмах с' вечера на дан васкрса, када су се затворили били из страха од Јудеја; па на осам дана опет због Томиног неверја; даље: на тиверијском језеру, када су ловили рибу; за тим на гори галилејској, где их Исус позва. У овим састанцима поучавао их је Исус да устрају у уређењу царства Божјег на земљи, и разјашњивао им је св. писмо.

На четрдесети дан указао се опет апостолима у Јерусалиму, камо их је сакупио из Галилеје, и рече им: „Тако је писано, и тако је требало да Христос пострада и да устане из мртвих трећи дан. И да се проповеда покајање у име Његово и опроштење греха по свима народима почевши од Јерусалима“,³ и заповеди им, да се не крећу из Јерусалима, док не виде испуњено обећање Оца Свога небеснога, за којег су дознали из Његових уста. Ово и још много другог говорио је својим апостолима, и за тим изведе их до Витаније, на гору Јелеонску, где се тако често молио оцу Своме, и где се започела Његова страдања; ту „подигнувши руке благослови их, и кад их благосиљаше, одетуши од њих, и узношаше се на небо“.⁴

Застанемо мало код данашњег празника и његове тајанствености; размотримо његову суштину, и за тим примену и значење за нас.

Спаситељ се узноси на небо, да и као човек заузме престо славе своје, који је оставио био ради нашег спасења, и да седне уз десну Оца Свога.

Навршила се тридесет и трећа година Његова земна живота, пуног оскудица и без радости. Испунио их је у служби Богу, на добро човечанства, за рад чијег спасења и сиђе доле.

Ко изброја кораке и труде, које учини као добар пастир, тражећи и спасавајући изгубљену овцу — *грешника*? ко ли изброја речи, опомене,

поуке, утехе, па и укорје и казне, које Он изговори, да би заблудео свет вратио к' врлини и истини? ко ли сузе, које је Његово око исплакало, уздисаје Његових прсију на догледу жалосног пуестошења у винограду Господњем, и тврдокорности, која сусреташе Његове труде? ко наброја патње и презирања која Он претрпи; оговарања и хуљења, која Он отрпи; злостављања и ударце, које је понео пре но што му душа напусти измучено тело, и пре но што предаде душу у руке Свога Оца?

Зато је то и био захтев божанске љубави и правде: *онога* крунисати вечном славом, који се снисходио и понизио нас ради, који осиромаша, да нас обогати милошћу и помиловањем, који се предаде *смрти*, да нама да *живота*. Па каква разлика онда и сада! Мало пре још до смрти оговаран, хуљен и презиран, — сада одевен Божјом славом; мало пре с' крвљу и ранама застрт и у море од горчина зарођен, сада — на почетку блажене вечности по Његовој *човечијој природи*; мало пре виса о мученичком дрвету, крсту, — сада уз десну страну Оца Свога седи победоносно над грехом и смрти! — „Није ли то требало да Христос претрпи и да уђе у славу Своју?“⁵ тако рече Господ двојници својих ученика, које је на васкрсени дан после подне пратио на њиховом путу у Емаус.

О том чину божанствене праведности и о узвишеној природи у Исусу Христу св. апостол Павле овако говори: „Јер ово да се мисли међу вама што је и у Христу Исусу; који, ако је и био у обличју Божјем, није се отимао да се испореди с' Богом; него је понизио сам себе узевши обличје слуге, поставши као и други људи и на очи пађе се као човек. Понизио сам себе поставши послушан до саме смрти, а смрти крестове. *За то и Бог Њега повиси*, и дарова Му име које је веће од сваког имена. Да се у име Исусово поклони свако кољено оних који су на небу и на земљи и под земљом; и сваки језик да призна да је Господ Исус Христос на славу Бога Оца“.⁶ Па зар није сам Господ изразио се слично у својој првосвештеничкој молитви? „Оче! —“ мољаше се — „ја тебе прославих на земљи: посао сврших који си ми дао да радим. И сада прослави Ти мене, оче, у Тебе самога славом, коју имадох у Тебе пре него свет постаде“.⁷

¹ Јов. XVI. 16.

² Јов. XX. 17.

³ Лук. XXIV. 46.

⁴ Лук. XXIV. 50—51.

⁵ Лук. XXIV. 26.

⁶ Фил. II. 5—11.

⁷ Јов. XVII. 4—5.

Каква је то важна поука за све нас! Која утеха, које соколење! Кроз муке на крсту улази Господ у своју славу; — крет и муке, то су јоште увек они улази, кроз које земаљски путник прво мора проћи, да би постигао мету свога путовања. Кроз борбу до победе, кроз тмине до светлости, кроз муке до радости!

Мора ли човек да се хрва и бори са препрекама и разноврсним несносним ушљивима већ због свог *земаљског благостања*, када се брине да получи частан живот, уважање у друштву, или да само обезбеди свој опстанак, да продужи живот поштено? А зар да у једној области, која је несправљиво претекнија и тежа, у области спасења душе и вечитог блаженства, зар да ту не треба напрезања и борбе, зар ту да буде места тромости, кукавичлуку, безбрижности, без љутог уштраба, без казне?

Оћеш да жањеш — а посејао ниси, желиш победу — а без борбе? То би била сушта самообмана, тичало се то твог *земаљског* или *вечитог* живота. „Не вкнчаџетсѧ, аџе не законно мшченѧ вџдетѧ“⁸ — не добија венца ако право не војује, каже св. апостол Павле, т. ј. постигнућеш венац славе ако се правоваљано бориш: када по пропису не само почињеш борбу, већ продужујући је истрајеш у њој, и свршиш, окончан је.

А то је дужност свију нас; али на жалост: *многи што шта почну*, али *мало доћну*. Колико пута предузесмо сви ми добре смерове, и како ретко истрајасмо у нашој намери! Заиста, колико пута је сваки од вас са честитом вољом и с' тврдом одважношћу предузео себи: да одговори и задоста учини својим дужностима као хришћанин и ђак, и то не само по смислу мртва слова прописа, већ и по њиховом духу? Колико пута је заиста сваки од нас предузео себи да једну или другу слабост и грешку, којој се чешће повлађивало — н. пр. лажљивост, гордост и уображење, чулност, драж за оговарање, напраситост, несношљивост, лењост к' раду, злурадост, завист, и како се год звали сви ти парасити морала, против којих не штити никакovo доба, па и вас ваше године не, — предузео велим, да ју савлада и напусти; па у колико мало прилика показасмо истрајност?

Ти предузмеш себи: да не прекорачиш праг ове или оне куће, да се не дотакнеш ове или оне књиге, да избегаваш друштво овога или онога, јер те искуство већ освестило и научило,

да ти све то пружа не само злочесте прилике, већ да те и завађа; шта више: да те квару и к' пронасти довађају, — па не једанпут, ваљда чешће и по ново — и колико пута си ипак заборадио на своје обећање, колико пута си у пркос твоје увиђавности изневерио своју добру намеру? О, како је слаб и преслаб човек!

Ипак — када би се само увек и непрекидно сећали: да није почетак већ свршетак нашег рада меродаван за овај и онај живот, кад би се сећали светих речи: „који претрпи до краја благо њему!“⁹ — Св. Павле започео је зло, а свршио је добро; од најљућег гониоца Исусова имена постао је Његов највреднији бранилац. Јуда почео је добро, а зло је свршио: издајством свога Господа и учитеља оскврнуо је своје апостолско достојанство. Није ли сам Господ јасно изрекао истину овога с' овом присподобом: „Човек неки имање два сина; и дошавши к' првоме рече: сине! иди данас ради у винограду моме. А он одговарајући рече: нећу; а послѣје се раскаје и отиде. И приступивши к' другоме рече тако. А он одговарајући рече: хоћу господару; а не отиде. Који је од ове двојице испунио вољу очину? Рекоше му: први!“¹⁰

Смисао ове присподобе је тако јасан, да за његово разумевање нема потребе и једну реч додати.

Зато, млади хришћанине, желиш ли победити као што је твој Спас победио — бори се, труди се, истрај, као што се твој Спас борио, трудио, као што је срчано истрајао до смрти. Непријатеље, против којих се ти имаш борити, познајеш ти из сопственог искуства, и из веронауке, коју учиш већ од више година, познајеш толико, да би излишно било, да ти их ја набрајам; то је: твоја чулност, то је: кушач, то је: свет са његовим повареним начелима и рђавим примерима, против којих имаш непрекидно и неуморно да се бориш, и бдијеш, како ти *ни један* несмотрен трепутак не би нанео квара и пораза. Рећићу ти и оружје, какво да употребиш у тој борби; али нећу ја — већ послушај речи св. апостола Павла: . . . „узмите све оружје Божије, да биете се могли бранити у зли дан, и свршивши све одржати. Ставите дакле опасавши бедра своја истином и обукавши се у оклоп правде, и обувши ноге у приправу јеванђеља мира; а сврх свега узмите *штит вере*, о

⁹ Мат. XXIV. 13.

¹⁰ Мат. XXI. 28—31.

⁸ П. Тим. 2. 5.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

који ћете моћи погасити све распаљене стријеле нечастивога; и кацигу (шлем) спасенија узмите, и мач духовни који је реч Божија¹¹.

Па догоди ли се, да ти у тој борби нестаје стршење, пада храброст, клоне снага: сети се истог великог апостола и његових речи, које у својој посланици к' Римљанима управља и на нас: „Јер мислим да страдања садашњег времена нијесу ништа према слави која ће нам се јавити“¹². Помисли на праслику твога Господа и Спаса, који је тек након тридесет и три го-

¹¹ Ефес. VI. 13—17.

¹² Рим. VIII. 18.

дишње патње и борбе примљен у слави оца Свога, као што смо то чули у данашњем св. Јеванђељу; знај, да се само храбром борцу вије са далеке мете венац победе, а не кукавици и бегунцу. О, кад би и нами било као св. апостола Павлу, па да рекнемо: „добар рат ратових, трку сврших, вјеру одржах“¹³, да се и за нас приправи венац праведности, којег даје Господ, тај праведни судија!

„Ако васкрснуте с' Христом, тражите оно што је горе где Христос седи с' десне стране Бога“¹⁴. Амин!

¹³ II. Тим. IV. 7. 8.

¹⁴ Кол. III. 1.

Молитви кз пѣрвѣй дѣнь, по вѣгдѣ родити женѣ дѣтрочѣ.*¹ глава а

Поредак „молитвословія“.

Гдѣ помѡлимсѡ.²

Вѣко Гдѣ вседержителю, ищцкѡлѡи всѡкѣи недѣгъ, и всѡкѣио гѡзю: самъ и сѡд днѣсь родившю рабѣ твоѡ, илѣкъ:³ ищцкѡи, и возстѡви ю ѡ ѡдрѡ, и проч. . . .

Гдѣ помѡлимсѡ.

Вѣко Гдѣ вѣже нашъ, родившѣи ѡ прѣчтѣи клѣнцы нашѣи вѣи, и прѣнодѣи мѣи, и гѡкв мѡицѣ ко гѡслѣхъ возлегѣи, и проч. . . .

Гдѣ помѡлимсѡ.

Гдѣ вѣже нашъ, вѣговѡлившѣи снѣти сѡ ивсѣх, и родитисѡ ѡ сѣкѡи вѣи, и прѣнодѣи мѣи, спасѣнѡ ради насъ грѣшнихъ, вѣкдѣи немѡщнѣе чѡлѡвѣческагѡ ѡстѣствѡ, прѡстѣи рабѣ твоѣи, илѣкъ: днѣсь родившѣи, и проч. . . .

Примѣдбе к тексту.

¹ Молитве ове чита свештеник у први дан при постеи породиље а окренут к иконама, па за то је и речено у Требнику: „Молитви кз пѣрвѣй дѣнь“ и даље у тексту: „сѡд днѣсь родившю рабѣ“ (Симеон Солунски, гл. 58. Новая скрижалѣ, ч. IV. гл. 1. §. 1. стр. 327. А. Ѧ.)

* Из дјела: „Практично руководство при свршивању свештеничких дужности у Требнину“ од Светозара Грубича, свештеника.

Овај део из свога наведеног дела послао нам је г. писац са молбом, да га уврстимо у „Српски Сион“, како би се свештенство претходно упознало, бар до некле, са обликом, правцем и целим тога дела; а упознавши се, како би то дело топлије примило к срцу и похитало, да претплатом омогући штампање тога дела, које је по својој цели и сврси, нема сумње, потребно, а које ће, уз темељну и добру израду, и корисно бити.

Молби г. писца ево се одазвасмо. А поруку му своју шањемо у примедби на стр. 669.

Ур.

Хоинацкѣи, Прак. рук. дѡлѡ свѡш. при соверш. св. таин. Гл. I. отд. I. §. 1. стр. 1.).

² Обичан почетак или „По ѡбичномъ началѣ: Иерѣи глѡстѣ“ није овдје отштампано, јер су горње три молитве продужење молитава које се данас не читају, па и за то, што припадају у ред молитвословља које се обично отпочиње са „Гдѣ помѡлимсѡ“. (Писѣм по наст. Богосл. протоѣр. Евг. Попов. ч. 2. стр. 59. Н. Сильченковъ, Прак. рук. при отпраз. приход. требъ, стр. 4. С. В. Булгаковъ, Прак. рук. кз соверш. богосл. прав. церкви, стр. 96. Сводъ указ. и замѣт. по вѡпрос. наст. прак. Отд. I. стр. 1.)

— Прота Н. Беговић „Са јепитрахиљем обично благослови, трисветује са угласом“. (Литурѣика за срп. школе и народ, стр. 98.)

— Све молитве читај гласно.

³ „илѣкъ“ = имя рекъ = име породиље.

⁴ Што је речено за „ѡбично начало“ вриједи и за „ѡиѡстѣ“.

— Прота Н. Беговић, „послије молитава рече још и дневни отпуст“ (Литурѣика стр. 98.)

— Друге молитве, штампане у неким врло старим Требницима до 1658. г. „на очишћење дома“, „женама које иду око породиље“, „три молитве бабици“, „молитвѣ ѡ скверни“ и „молитву дјетету кад се у колијевку меће“, свештеник данас не чита. Мишљење, да није чиста кућа у којој се дијете нашло, противи се науци св наше православне цркве о браку (Бит. 1. 28. Јев. 13. 4. Еф. 5. 32. Ап. прав. 5. Ганг. саб. прав.

1.), па због тога и нема тих молитава у нашим Требни-
дима. (К. Никольскій, о служ. русс. цер. бив.
въ преж. печат. богослужб. книгахъ. Стр.
307.—341.).

Одговори на питања из праксе.

*Смије ли свештеник изван дома поро-
диље очистиши молитве? — Гдје и у ком
случају? — Може ли он то учинити и
послије првог дана, па и онда, кад породиља
није присутна?*

У ријетким и изванредним случајевима, н.
пр. кад је кућа у којој је породиља врло да-
леко па вријеме не да да се молитве сврше
„вз первый день“, или је свештеник болестан,
дозвољено је, да се молитве породиљи читају
у притвору „пред вратима храма“ или у соби
свештениковој. Погрјешно је ко чита молитве
породиље бабици или којој другој жени, него,
кад већ није породиља присутна, свештеник
треба да помишља на њу, па и име њезино
да спомене а никако да не да да ју ко други
замијени.

*Може ли се дозволити родитељима да
причекају са крштењем дјетета, док се не
укаже прилика свештенику, да очисти мо-
литве породиљи у дому њезином?*

Лијеп је обичај прочитати молитве породиљи
на тек онда свршити крштење новорођенчета.
Тако хоће и устав црквени. Молитве породиље
на првом су мјесту у Требнику, пред „послѣ-
дованіемъ крщеніа“, па и треба да их све-
штеник чита увијек до крштења. То тражи
само значење и цијелъ молитава, које се, по
правилу, читају одмах или наскоро послѣ
порођаја, дакле, „вз первый день по внигда
родити женѣ отроча,“ али никада не смије се
крштење одлагати на неизвјесно вријеме; че-
кајући, док свештеник узмогне доћи у кућу ради
молитава породиљи. Настану ли какве запри-
јеке да свештеник не може одмах у први дан
или наскоро у кућу породиље, треба — као
што смо казали — нужде ради, прочитати мо-
литве породиљи у притвору или у соби све-
штениковој, да се послѣ тога узмогне свршити
крштење дјетета. Тежак је гријех, осјетљиве
су казне црквене, кад се занемари смотреност
а дијете умре некрштено (Номоканон у Треб-
нику пр. 68.). У таквим и сличним приликама
треба да је свештеник свагда готов ударити
најпоузданијим путем, држећи на уму и строго

испуњавање устава црквеног а и потребу изван-
редног одступања у нужди.

*Је ли свештеник за сваки случај дужан
породиљи очистиши молитве, или само онда,
кад то породиља зажели и кад се ко с
молбом к њему обрати?*

Правило је да свештеник чита за сваки
поједини случај молитве породиљи, дакле и
онда, кад га у томе не зову у кућу. Донесу
ли дијете да га знаменује и крсти, он ће нај-
прије прочитати молитву породиљи пред вратима
храма па по том свршити оно друго.

*Хоће ли свештеник очистиши молитве
породиљи кад је већ устала из постеље и
може да свршије послове кућевне?*

Прије крштења дјетета а до 40 дана мора
свештеник свакој породиљи прочитати молитве,
па и оној, која је устала из постеље, може да
иде и да свршије послове кућевне. Разумије
се, да ће она све молитве стојећи саслушати.
Треба да знаш да породиља таква није сасвим
здрава, шта више, буде ли у најмањем несмо-
трена, лако ће је сломити тежи болови, па
онда, у тим молитвама има нешто што се односи
на дијете и на укућане, за то, настој да их
очиташ.

*Кад није свештеник дужан читати мо-
литве породиљи?*

Ако је истекло 40 дана по порођају, а
свештеник није знао да је дијете рођено, није
дужан, па и не смије, читати молитве поро-
диљи. Она не треба тих молитава, кад је чиста
и без болова и немоћи. У томе случају пада
гријех ради неиспуњења правила црквеног на
породиљу и укућане њезине, а свештеник ће
само свршити: знаменовање, крштење и уир-
ковљење.

*Умре ли породиља а дијете остане живо,
треба ли очистиши извјесне молитве, или
кеш, можда, одабрати само мјеста која се
тичу дјетета?*

„Молитвы вз первый день, по внигда ро-
дити женѣ отроча“ намијењене су у првом
реду породиљи, и кад ње нема живе, чему да
свештеник моли: „и҃сцѣли ѿ възстѣви ѿ ѿ
бѣра, на нѣмже лежитъ“ „и҃ даждь ѿ
скѣрое възстѣнїе, ѿ ѿ скѣрны ѿчїсти, ѿ во-
лѣзны исцѣли, и здравїе ѿ вѣгомѣнїе, дѣши
же ѿ тѣлѣ аршї“ „ѿ ѿчїсти ѿ ѿ тѣлѣ“

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

лѣсных скверны, њ различныхъ ѣй находѣщихъ оубрѣвныхъ стѣженій“ и т. д. Нико нека не мисли да је тиме можда дјетету штогод криво учињено, та оно има своје молитве: „ко ѣже назнаменати оубрѣвѣ, прѣмлюще ѡма ко осмій дѣнь рождѣнїа своегѡ“. Није дозвољено бирати и извучити поједина мјеста из текста, јер то би нас довело до неједнаке праксе и бркања.

У мјешовитом браку православног парохијанама роди жена неправославна мушко дијете, крстиће се у православној цркви, а мора ли православни свештеник очитати молитве породиљи?

Ако је у таквом браку породиља Хришћанка н. пр. римске, јерменске, лутеранске или друге вероисповијести, то, по једнодушної жељи обију странака (мужа и жене) мора свештеник очитати молитве породиљи, тим прије, што је код нас и на литургији дозвољено споменути Хришћанина, који је примио крштење живих, био он православни или не био (Правосл. Исповѣд. П. Могилы, 92.). У противном случају, кад породиља не жели то, не смије се силити да ради против свога религиозног увјерења, а свештеник ће — без тих молитава — свршити одмах „знаменовање“, па редом све друго. Породиљи, која не исповиједа вјеру хришћанску, не треба читати молитве.

Треба ли очитати молитве жени кад роди незаконно дијете?

Свака породиља треба духовне помоћи, треба милосрђа божјега, па је очекивати од свештеника, да ће, не гледећ на њезин предживот, по дужности својој и по оној: „тѣне прѣлсте, тѣне подакѣте“, и у оваквим приликама радо учинити своје.

Треба ли очитати молитве матери нахоцеша.

Дужност је свештеника да разгледа нађено дијете, и, колико је могуће, да испита вријеме порођаја, па кад се изнађе да није минуло 40 дана по порођају, треба непознатој породиљи очитати молитве, разумије се, или пред вратима храма или у соби свештениковој. На мјесту, гдје треба, ради овако: „Гамъ ѡ ракъ твою, родѣвшю сѣ оубрѣвѣ, ѡсцѣлѣ“ . . . и т. д.

* — Упореди: А. Θ. Хоинацкїй, *Прак. рук. для свящ.-служ. при соверш. свят. таин. Гл. I. Отд. I. §. 1. §. 2. §. 3. §. 4. §. 5. стр. 1.—4.* Н. Сильченковъ, *Прак. рук. при отпав. приход. требъ. стр. 4.—6.* Сводъ указ. и земл. по вопрос. част. прак. Отд. I. стр. 1.—7. П. Нецаевъ, *Прак. рук. для свящ. Гл. IV. §. 59. стр. 159.* С. В. Булгаковъ, *Прак. рук. къ соверш. богосл. прав. цер. стр. 96.* Мин. Епарх. вѣдом., 1874. г. № 18. Рук. д. с. част. 1885. г. Ц. В. 1888. г. № 19. и 20. Ворон. Епарх. вѣд. № 17. 1870. г.

ЈЕДНА ПРИМЕДБА.

У 33. броју „Српског Сиона“ о. г. објавио је пречасни господин Светозар Грубач (Златоје), православни српски свештеник, да му је у рукопису I. свеска његове књиге која ће носити наслов: „Практично руководство при свршавању свештеничких дужности у требнику“.

Цитира у огласу шта ће све у горе наведеној књизи изаћи из требника, а даље обећава да ће у другој књизи штампати све из службеника, као и из архијерејског чиновника што је нужно за свештеника.

Многу олакшицу учинио је свештенству вредни прота Васа Николајевић са својим књигама: „Дополнителни требник“ штампан у Новом Саду 1887. год. и „Велики типик“ штампан у Н.-Саду 1892. год. — Свештенство је прихватило ове књиге као врло zgodне за цркву и свештеника.

Посао око израђивања таквих црквених књига задаје писцу заиста велика, мучна и тешка посла, а радника таквих на пољу црквене књижевности таман мали број. Па зато је, иначе, сваке хвале вредно и подузеће г. Грубача, и желити је да свештенство и богослови потпомогну ту своју и црквену књигу која је свештенству врло нужна.

Познато је, наиме, да и богослужење наше није свугде једнообразно, као што се и многе црквене функције не врше свуда једнообразно, па је баш нужно да се дође једном до тога једнообразија. А тога једнообразија нема, јер се „стари обичаји“ више респектују и набљудавају, него односна пропиена правила, по многим парохијама.

Наша црква не познаје старог обичаја, но

сваки обред има своје прописано правило, и јако грешни сваки, који се поводи за старим обичајем а не осврће се на прописано правило. Књига коју нам у изглед ставља г. Грубач, имала би баш да томе прописаном правилу прокрчи пута и онде, где је до сад запостављано правило старим обичајима. И за то: добро нам дошла и у добри час!

Но нека ми не замери г. писац парох Грубач на једној малој примедби.

Знамо да је блаженоупокојени патријарх Герман благословио, да се може штампати Николајевићев *Дополнителни Трѣбник*, а благословом св. Синода штампан је Николајевићев *Велики Тѣшич*, те је наређено, да се иста књига и као школска у Богословију заведе. У огласу пак, и у позиву г. Грубача не видимо, да ли ће се иста књига бар дозволом и благословом високопреосвећеног господина Епископа дијецезана штампати.

Ко јамчи за евентуалне погрешке у напоменутој књизи?

Да ли ће се свештенство по њој моћи, управо смети, управљати?

Мени је познато да је у некадањој задарској „*Истини*“ г. прота Вучковић решавао питања из пастирске праксе, али како црквена власт није тим решењима признала одлучни авторитет, то се и свештенство није морало по њима равнати. Дакле опет се није дошло ни у оним питањима до једнообразности, премда је г. прота Вучковић улагао труда и знања у расправљање оних питања. Истом сада је конзисторија задарска прописала свештенству, да свако решење, било кога питања из пастирске праксе, које изађе у тамошњем „*Гласнику*“ има примити као да је од црквене власти прописано. А тако ће се тек и моћи доћи мало по мало до једнообразности.

Труд г. Грубача остаће без користи; неће постићи цели такођер, ако му дело не прође

потребну, а донекле и прописану цензуру, ако му дело не одобри и не благослови надлежна власт црквена. Или, може бити да је неоправдана ова моја мала примедба; може бити да је напоменуто књига г. Грубача прешла већ цензуру наших најбођих зналаца црквених обреда, па и архијерејским благословом одобрена; но тога, тамо у огласу, нема, а добро би било да има, и да се зна, да ли је његово дело добило надлежни благослов. Оволико само примећује један Фрушкогорски.*

Монах.

* Примедба г. Монаха има места; за то јој га и дадасмо.

Ми смо се, у своје време, обратили г. Грубачу приватним писмом и упозорили га такођер на потребу надлежног одобрења и благослова, које ваља да добије његово дело. Г. Грубач нам није на то писмо директно одговорио, али је у писму, којим нам је спровео одломак из тога дела (в. стр. 666), а у којем се тужи, да је до сад слабог одзива на објављено му дело, рекао и ово: „ако не буде претплатника, не ће бити ни I. свеске мога дјела, баш за то и чекам и са молбом за дозволу и благослов св. Синода“.

Из ових пак речи разабиремо ми, да до сада још није учинио, што је учинити требао; а да учинио није за то, јер најпре чека довољан број претплатника, који би осигурао штампарске трошкове, те који по томе, условљавају и само штампање објављеног дела. Али, уједно, стоји и то, да г. Грубач и не мисли штампати то дело без надлежног одобрења и благослова. А у томе је довољан одговор г. Монаху и онима, који мислише као и он.

Но, ми се, баш у интересу самог г. Грубача и његовог дела, не задовољавамо с тим одговором; јер по нашем мишљењу требао би г. Грубач што пре рукопис свога дела, путем свога Епископа Дијецезана подастрети св. Синоду са потребним молбом за одобрење и благослов штампању његовог дела.

Г. Грубачу ће бити позната дуга процедура при таквим пословима, и у томе ће одмах наћи и разлог са којег му то поручујемо.

Ако му остали делови дела буду као овај, у данашњем броју о. л. штампани, — получиће му дело надлежно и потребно одобрење. Ми му то од срца желимо. А док то не буде, не смета ништа јављању претплатника.

Ур.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Високопреосвећени Митрополит Михаило београдски) навршио је на дан св. Петке, 14. (26.) о. м. четрдесету годину своје ревне архијерејске службе Богу, цркви и отаџбини. Одбор, који хтеде,

да се тај дан прослави свечано, одустао је од тога, на изричну и одлучну жељу Његовог Високопреосвећенства.

Но и без свечане прославе те дајемо израза осећају благодарности, коју дугујемо многогодишњем

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

обилноме, равноме и одлучноме раду и старању Његовог Високопреосвештенства за славу св. православа. Слава Му!

— (Још једна четрдесетгодишњица.) 10-ог октобра о. г. навршило се *четрдесет година*, од како данашњи управитељ наше српске велике гимназије карловачке г. **Стеван Лазич** професорује, а делом и управља на гимназији тој.

Рађ г. *Лазича* био је вазда неуморан и остао је увек светао, те нека му је на таквоме раду слава и част!

Све друго, што је својим светлим радом заслужио: било му од Бога и од оних, који му то дати могу.

— (Положио стечајни испит.) Пре неколико дана положио је овде у Новом Саду пред изасланом конвенторијалном комисијом стечајни испит *Ђорђе Павковић*, ђакон у Сомбору.

— (Нова српска народна основна школа.) У *Суботици* живе многи Срби на салашима, где није до сад било ни једне српске народне школе. Но не давно основао је г. *Мила Милосављевић*, адвокат и председник српске православне црквене општине у Суботици, о свом трошку српску вероисповедну народну основну школу на салашима *Келебији*, где је највише Срба, и покљонио је уједно и *три ланца винограда* за издржавање те школе. Нека је слава и хвала добротвору народном г. М. Милосављевићу!

— (Крштење Назарена.) Бачко-петровоселски парох, г. *Павла Поповић*, јавља нам, да је 24. септембра о. г. крстио 18 година стару *Драгињу*, кћер тамошњег од првих Назарена Јована Деканског. Исти додаје, да је том приликом поднео извештај пречасној Конвенторији бачкој, по коме је од 1891. године овамо крстио њих петоро одраслих Назарена; а дотле да је крстио више деце назаренске одмах по рођењу, пошто су их *сами родитељи слали да се крсте*.

— (Целокупна дела св. Јована Златоустог у рускоме преводу.) По одобрењу високопреосвештеног *Паладија*, Митрополита петроградског, уредништва „Црквеног Весника“ и „Хришћанског Читенија“, при петроградској духовној академији, приређују издање целокупних дела св. Јована Златоустога, у рускоме преводу са грчкога оригинала, уз слику св. Златоустога, која ће се израдити по образцу слике, која је недавно пронађена, те тако јамчи за верност лика св. Оца и васеленског учитеља Цркве. Тако јавља у односном прогласу уредник „Црквеног Весника“ петроградског, професор *А. Лошугин*. Изда-

вање целокупних дела св. Златоустога започеће у г. 1895, и биваће сваке године са једном свеском од 40 табака (или 600 страница) уз цену, по свесци од три рубље.

Претплатници „Црквеног Весника“ и „Хришћ. Читенија“ добијаће сваку свеску уз цену од *једне рубље*, ако су претплатници оба листа; претплатници једног од та два листа, пак, уз цену од 1½ рубље.

Радосно поздрављамо овај најновији потхват братске нам руске црквене књижевности. Радујемо јој се и за то, јер ће, у преводу руском, многи и наш свештеник упознавати се са вечнога гласа делима великога Оца и учитеља цркве, св. Јована Златоустога.

Разуме се, да ће се и књижица наше богословије, и све друге јавне и велике књижице у цркви и народу нашем, украсити тим руским преводом дела великога св. Оца. А наћи ћемо га сигурно и у књижицама појединих наших свештеника којима то учинити буде могуће.

— (Легат друштву св. Саве и — Светомир Николајевић.) Као што јављају, отворен је ономад у Београду тестаменат *пок. Косте Лекића*, у коме има један легат, којим друштву св. Саве оставља знатну своту новаца под условом: да се тај легат преда друштву св. Саве тек онда, кад његов председник не буде више Светомир Николајевић, за кога је братство „шупља фраза и горка обмала“. Тако се памет, ето, брзоплетом језику — свети.

— (Роман *Емила Золе* проscribeiran.) Последњи роман Золин „*Lourdes*“ уврштен је у „*Index*“ т. ј. у низ забрањених књига. Формула, којом то римска курија, односно „света конгрегација“ чини, јесте: „*Sacra Congregatio damnavit et damnat, proscripsit proscribitque*“ т. ј. „света конгрегација осудила је и осуђује, забранила је и забрањује“ (разуме се дотичну књигу). *Tempi passati!*

ЧИТУЉА.

— († *Нићифор Поповић*) *парох старо-бановачки*. У Стари Бановци, код Земуна, преминуо је и у вечност се преселио 1-ог октобра о. г. тамошњи парох *јереј Нићифор Поповић*.

Покојник се родио у Грабову 20. маја 1834, од оца Гавре (тамошњег свештеника) и матере Марије. Основну школу свршио је у месту, немачку „*Oberschule*“ у Варадину; гимназију (осам разреда) у Карловцима са одликом; богословију такођер. Венчао се 1857, 23. септембра, са Екаторином, ћерком карловачког трговца Павла и Ане Нинковића.

Од септембра 1857 до августа 1858 био је учитељ у Буковцу. Од августа 1858 до 20 јула 1859

„обичан“ учитељ у Беочину; од 20 јула 1859 до 11 марта 1860 био је ђакон и учитељ у Беочину.

Од 24 марта 1860 до 8 јула 1869 био је парох у Баноштру; од 8 јула 1869 до 6 новембра 1869 парох у Буковцу, а од 7 новембра 1869 до 14 септембра 1888 био је опет парох у Баноштру. Од 14 септембра 1888 до дана смрти беше парох у Ст. Бановцима.

Зађакоњен је био 20 јула 1869. Зађакоњено га је Петар Јовановић, митрополит београдски; а 11 марта 1860 за презвитера рукоположио га је пап-патријарх Јосиф Рајачић.

Г. 1884 одликовао га је патријарх Герман Анђелић црвеним појасом.

У својој свештеничкој служби био је увек реван и савестан; а као човек добра и племенита срца. Оставио је иза себе три сина и две кћери удомљене и збринуте. Син му Никола послужио је као лични помоћник. Покојник је остављао лепо име и мио помен где год се бивао и код свију, који га знаше и познаваше. Колика је скромност, а и истрајност била у покојника, сведочи и та околност, што је 28 година остао парохом у Баноштру без роштања и без претензија, које данас по често видимо и у самим — скамијама, на штету малих парохија, на уштрб религијозног и у опште духовног живота нашег народа по тим парохијама. И кад испраћамо старог брата свога Нићифора са овога на онај бољи свет, отима нам се из груди, крај уздицаја за њим, и уздицај над вернима у парохији баноштарској; са уздицајем и питањем: зар нема срца и љубави у грудима свршених богослова за малени, али цркви и народу једнако мили њихов део, који живи у парохији Баноштар? Зар нема срца и љубави, зар нема узвишеног осећаја о позиву светоме, па да послужи у Баноштру, цркви и народу бар по коју годину кад већ нема више Нићифора Поповића?!

Зар нема срца и љубави, кад већ нема: реда и поретка; кад већ нема дужности и закона, који би на дужност притегао?

О туго наша, о јаде наш! Покојнога брата Нићифора опојаше и ожалише многа браћа свештеници, са својим протопрезвитером преч. г. Вукадиновићем, а опрости се с њиме у име свију њих, парох батајнички, брат *Милан Суботић*, овим речима:

„Још хоћу да те ословим, свештениче покојниче, и ако знам да си већ избрисан из књиге живих а уписан у читуљу мртвих, из које ће ти се име спомињати и за душу твоју Богу топло молити они, који су срцу твоме најближи били, и чијем си срцу ти најближи био и остао.“

Тебе већ више нема. Дух ти је у небеских дворца, а за још који тренутак па ће ти се тело мајци земљи предати, да у мрачном гробу чека васкршњи дан васкреса свога за живот вечни.

Ти си завршио пут свој. Свршио си деловање на које те је створио и позвао Господ твој. И сад решен дужности свештеничке, сузручке, родитељске, братеке, српске, оставивши свима по неки мио спомен да те се и од сада сећају, када те нема више на овој бојској земљи, под сунцем јарким, — пре-

шао си у земљу обећану: **ИДЪЖЕ НЪСТЪ КОЛЪЗНЪ НИ ПЕЧАЛЪ, НИ ВОЗДУХАНІЕ, НО ЖИЗНЪ БЕЗКОНЕЧНАА;** прешао утешен и спокојан, да си свима тима дужностима одговорио онако, како си најбоље могао у околностима у којима си био, и против којих си војевао, ради дужности тих.

Знам ја, стари па и нови сусејед твој, с каквим си се материјалним околностима борио онде и у оном меглу, у којем си толико тешких уздицаја пустио, без да си се коме појадао како ти је бреме крста твога тешко.

Послужио си ти твоје Баноштру двадесет и осам година верно и одано, увек будно на стражи стојећи, да ти стадо твоје вуци не раскуде.

Да, служио си ти твоје Баноштру као што рекох двадесет и осам година, ал' и послужио онако, као што то доликује и приличи доброме пастиру.

А када си годинама оптерећен потражио другу парохију, да ти бар на вечеру твоје буду часови ведрији, када су ти и онако кроз цео живот били мутни и облачни, надао си се, да ће твоју тамошњу пастирску палицу прихватити која млађа, одушевљена и за пастирску позив спремна снага, како би се стадо твоје цело одржало.

Али јада твога и српскога! Поред све очинске бриге и старања нашега Архипастира, не вађе се ко би стално прихватио твоју пастирску палицу и примио се стада остављена, које мало што не залута далеко, далеко, у мрачну пустињу међ гладне вукове.

О, па да л' те је бар обасјало сунце у новој твојој парохији, међ нови твјси парохијани и духовном милом децом твојом!

На жалост ни овде не беше ти боље среће. Јер тек што се поче сретавати душа твоја са душама твојих милих парохијана; тек што се почесте међусобно упознавати, они у теби, твоје свештеничке похвалне врлине, ти у њима, њихову хришћанску доброту; још ниси могао честито ни да одпочиеш свој рад у новом винограду господњем, и да радом својим покажеш како си и овде достојан дјелатељ Христов, а немилу бољу за навек ти саломи тело твоје, и ако не могаше саломити духа твога, ни ти пољубати твоје у Бога чврсте вере и у Њега кренке надежде.

Кроз пуне три године немоћ те приковала за болну постељу, а ти без роштања и са узвишеним хришћанским самоодречењем сносио си тешку судбу своју.

Чврсто си веровао ти св. писму, речи Божјој, па си по тој твојој живој вери у трпљењу своме спасавао душу своју.

Но колко је живот твој као свештеника, човека и Србина био похвалан, ал' последњи дани живота твога остаће нама као светао пример како треба са хришћанском трпљивошћу сносити бреме своје кроз овај свет, кроз цео живот, до гроба свога, па ма како оно тешко било.

Свештениче покојниче, Нићифоре брате наш! Познавао сам ревност твоју на св. раду; по-

знавао сам велику доброту срца твога сирам свакога; познавао сам твоју велику љубав сирам деце твоје и верне ти понадије, која ти је у дуготрајној болести твојој била прави божји анђео; познавао сам твоју жарку љубав сирам твојих парохијана и милог Српства нашег; познавао сам твоју искреност сирам твојих пријатеља, а знам како си радо и непријатељима својима праштао, по речи Спасите-

љевој: да сунце не зађе у гњеву твојем; с тога и јесте нам тежак овај час растанка са тако врским свештеником и Србином. И са тих похвалних врлина твојих заслужио си, брате Нићифоре, праведно си заслужио, да се свесрдно Богу помолимо, да ти буде **вѣчна памѣть**. Амин“.

Бог да му душу прости!

—ѡѡ.

О Г Л А С И.

К. 582./492. ex 1894.

С Т Е Ч А Ј. 167 1—3

Расписује се стечај на упражњену *парохију* V. разреда у *Обрежу*.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице поднети овој конзисторији путем својим најдаље до 3. (15.) новембра 1894.

Из седнице архијидијезалне конзисторије, држане у Карловци 11. (23.) октобра 1894.

Архијидијезална Конзисторија.

К. 657./495. ex 1894.

С Т Е Ч А Ј. 168 1—3

Расписује се стечај на упражњену *парохију* VI. разреда у *Петровци*.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице поднети овој конзисторији путем својим најдаље до 3. (15.) новембра 1894.

Из седнице архијидијезалне конзисторије, држане у Карловци 11. (23.) октобра 1894.

Архијидијезална Конзисторија.

К. 631./513. ex 1894.

С Т Е Ч А Ј. 169 1—3

Расписује се стечај на упражњену *парохију* VI. разреда у *Врдику*.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице поднети овој конзисторији путем својим најдаље до 3. (15.) новембра 1894.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловци 11. (23.) октобра 1894.

Архијидијезална Конзисторија.

К. 939/302 ex 1894.

Е Д И К Т. 166 2—3

У бракоразводној парници *Анке Кишдобрански* рођ. *Парожанин* из Сентомаша, против *Маре*

Кишдобранског, незнаног места борављења, овим се речени Мата позива, да потписаној конзисторији у року од 90 дана или лично или преко свог заступника предстане, или место свог садашњег пребивања пријави, пошто ће се у противном случају ова, против њега подигнута парница и без његовог саучешћа окончати.

Из конзист. седнице у Новом Саду 6. (18.) септембра 1894. држане.

Конзисторија Бачка.

Ad бр. К. 667/ex 1894.

С Т Е Ч А Ј. 165 2—3

Ради попуњења новоустановљеног места *веровицтсла* у кр. гимназији, реалци, учитељској школи и вишој трговачкој школи у *Осеку*, са беривима, установљеним за учитеље средњих училишта у Хрватској и Славонији — овим се расписује стечај.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице, управљене на вис. кр. земаљску владу у Загребу, у којој ће исказати, да су испит зрелости на гимназији, а након богословских наука и катихетски испит са добрим успехом положили — поднети овој конзисторији најдаље до 19. (31.) октобра 1894. год.

Карловци, 1. (13.) октобра 1894.

Архијидијезална Конзисторија.

Бр. ЕК. 361. ex 1894.

164 1—3

С Т Е Ч А Ј.

Овим се расписује стечај на *парохију* II. разреда у *Свишци*.

Интеркалара нема. Рок пријавама до 30. нов. (12. дец.) 1894.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 30. септ. 1894.

Михаило,

Епископ горњо-карловачке епархије.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајски и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајске плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.